

Voorwoord

Als mensen me vragen: ‘Hoe kijk je terug op je carrière?’, dan zeg ik altijd: verbaasd, stomverbaasd – en daar is geen woord aan gelogen. Stomverbaasd ben ik, nog steeds, als ik denk aan dat eerste stukkie tekst in 2012 waarmee het voor mij allemaal begon, over de koffieautomaat. Ik had nooit gedacht dat dáár een carrière uit zou kunnen komen. Laat staan de dikke bundel die je nu in je handen hebt.

Want ik had m’n carrière zo anders gepland. Ik dacht dat ze zou beginnen bij een échte column, je weet wel, zo’n wekelijkse in de krant, met een foto erbij. Die hadden de échte grootheden in *NRC*. Zo’n column zou vast het begin zijn van talkshows, boekcontracten, lezingen geven en televisieseries, en zo’n carrière wilde ik. Maar m’n hoofdredacteur lachte me uit toen ik er bij hem om kwam vragen. Een column? *NRC* had al genoeg columns, zei hij, er moesten eerder mínder dan meer komen. En ik droop gedesillusioneerd af.

Tot een collega me vroeg of ik het leuk zou vinden om negen onderschriften te maken bij een fotoserie over kantoor. Foto-onderschriften! Over kantoor? Ik was meteen beledigd. Want wat was dát nu voor onderwerp? En een foto-onderschrift was al helemaal beneden mijn stand! Ik wilde een column! Maar ik deed het toch. Voor haar. Omdat ze een van mijn lievelingscollega’s is. De eerste aflevering verscheen op 26 september 2012.

Vanaf dat moment ging het snel. Want dat foto-onderschrift groeide uit tot een column. En ik kreeg boekcontracten, zat in

talkshows en er werd een televisieserie gemaakt van mijn columns en ik ging lezingen geven. Want veel meer mensen dan ik ooit gedacht had, bleken belangstelling te hebben voor kantoor. En bleken te herkennen waar ik over schreef. Dat had ik nooit verwacht!

Zo ben ik altijd over werk en carrière blijven schrijven. Dat er weinig aan te plannen valt, net als aan het leven zelf. Dat je van alles in je hoofd kunt halen, maar dat het altijd anders loopt dan je denkt. Dat elke dag alles weer kan veranderen, en dat je altijd weer opnieuw kan beginnen.

Dat het niet gaat om hard werken alleen, maar vooral of iemand *ziét* dat je dat doet. Dat goeie koffie vaak belangrijker is dan een glanzende leaseauto. Dat een functionerende printer je gelukkiger kan maken dan een *corner office*. Dat zelfspot belangrijker is dan vakkennis.

Dat het niet gaat om *agile* werken, zelfsturende teams, functioneringsgesprekken en targets halen, maar om onverwachte momenten van euforie die in elkaar klikken. Dat het niet gaat om eigenaarschap, borgen, aansturen, kwartiermakers en *deep dives*, maar om leuke collega's.

Dat een carrière geen vaste routekaart heeft, maar vooral timing is, en geluk hebben, en mensen die jou iets gunnen. En dat, als je die mazzel hebt, er ineens een enorm dikke bundel kan liggen met de columns die jij zelf het leukste vindt uit je hele carrière. En dat je daar stomverbaasd van staat. Stomverbaasd van geluk.

Stomverbaasd over jezelf.

Dit zijn de beste tips voor op kantoor

Werk jij geregeld op kantoor? En snap jij er dan ook vaak helemaal niks van, wat daar allemaal gebeurt?

Snap jij bijvoorbeeld niet dat jij die baan hebt gekregen, in plaats van de stagiair die het eigenlijk veel beter weet? Dat altijd de verkeerde mensen aan het woord zijn en dat ze de vergadering net zo goed even op de mail hadden kunnen zetten?

Dat niemand zin heeft om naar personeelsuitjes te gaan, voor de teambuilding, en dat dus allesbehalve helpt, voor de teambuilding – maar tóch iedereen weer gaat?

Dat je dacht dat je baas je mocht, maar hij dan ineens zegt dat hij je zo ‘onprofessioneel’ vindt? Dat je geen flauw idee hebt waarom je ineens op een flexplek moet werken, in plaats van op je eigen vaste plekkie? Waarom je toch weer koffie gaat halen voor iedereen, terwijl je dat eigenlijk helemaal niet wilt?

Dat je nooit weet wat je moet zeggen op de nieuwjaarsborrel maar dat als je om je heen kijkt alle anderen dat wél lijken te weten?

Dat sowieso iedereen net doet of hij precies weet hoe het werkt op kantoor terwijl jij in het duister tast?

Dan is dit nou echt een boek voor jou. Want in dit boek kun je weliswaar het hele pijnlijke palet aan afschuwelijke kantoorervaringen nog eens nalezen, maar krijg je ook tips hoe je ermee omgaat. Want is het normaal wat we allemaal aan het doen zijn op kantoor? Nee hè? Misschien vind je het wel lekker dáár nou eens iets over te lezen.

Maar wacht even, je bent natuurlijk veel te druk om dit hele boek te lezen. Juist omdat je vaak geen flauw idee hebt hoe het op kantoor werkt, stop je er namelijk veel te veel tijd in. Daarom hieronder een korte samenvatting van het boek. Met de beste tips om te overleven op kantoor. Als je dit leest, weet je eigenlijk alles. Sterker nog, als je dit uit hebt, heb je wél weer overal tijd voor. Misschien zelfs wel genoeg tijd om dit boek tóch helemaal uit te lezen.

1. Iedereen doet maar wat

Mijn belangrijkste tip is niet eens zozeer een tip, als wel iets dat je altijd in je achterhoofd moet houden op kantoor: iedereen doet maar wat. Het lijkt wel of iedereen het allemaal heel goed voor elkaar heeft en dat overal over nagedacht is, met strategische plannen, targets, smart doelstellingen, agile werken en beoordelingsgesprekken, maar dat is maar schijn – net zoals je baas ook maar een mens is, klooit iedereen maar wat aan. De beste ideeën en de mooiste dingen komen bij toeval tot stand.

2. Maak het gezellig

Mijn tweede advies zou dus zijn: maak er gewoon het beste van en maak het gezellig op kantoor. Bak koekjes en neem ze mee naar je werk, zakken drop, borrelnootjes, pizza. Maak vrienden op je werk en drink een kist wijn met ze leeg – er zijn belangrijkere dingen dan targets. Doe ook vooral wat je leuk vindt, het leven is al zwaar genoeg en als je ergens zoveel uur per dag doorbrengt als op kantoor kun je het er maar beter zo leuk mogelijk proberen te hebben.

3. Neem een huisdier, thuis

Lukt het niet meteen om het alleen maar leuk te hebben op je werk en doe je er nu nog vooral dingen waar je een pleurishekel aan hebt, maak dan een plan om het beter te krijgen. Zorg voor

'draagvlak', zoals dat heet, op kantoor. Maak je hard voor anderen, beveil leuke mensen aan bij je baas, stuur hun complimenten. Wees nooit onaardig. Iedereen die je nu tegenkomt op je werk kom je de komende twintig jaar tegen en de jonge collega waar je nu kapot aan ergert is over vier jaar je baas, dus dan kun je nu beter af en toe op je tong bijten. Wees aardig tegen leuke mensen en beleefd tegen de stomme – dan doen zij hetzelfde voor jou.

En als ze dat niet doen en er verandert niets, zorg dan in ieder geval dat je het thuis leuk hebt, zorg daar voor leuke mensen om bij uit te huilen en als ook dát niet lukt, neem dan een huisdier. Dat zou mijn derde tip zijn: neem een huisdier met een vacht waarin je hard en hartstochtelijk kunt uithuilen als alles mislukt op kantoor.

4. Succes is geen keuze

Succes is geen keuze, wat alle succesgoeroes ook zeggen. Geloof ze niet, daar komen alleen maar burn-outs van. Natuurlijk, je kunt je de pleuris werken, zorgen dat je goed bent opgeleid en de juiste mensen kent, en dat je overal op precies het juiste moment bent, maar succes is ook vaak mazzel hebben en timing. En dat heb je helaas zelden in de hand. Surf dus mee met de stroom als het tegenzit, ga er niet tegenin zwemmen. Jouw tijd komt nog wel. En anders maar niet. Sowieso een goed advies: verlaag je verwachtingen.

5. Verlaag je verwachtingen en geniet van het leven

Dat zou mijn vijfde tip zijn: verlaag je verwachtingen en geniet van het leven zolang je nog gezond bent.

6. Werken doe je maar thuis

Heel veel mensen zie ik die denkfout maken, maar kantoor is niet voor werken – laat het los dat je ook maar iets afkrijgt in de kantoorruimte. Iedereen zit er boven op elkaar en altijd is er wel

ergens om je heen weer iets veel gezelligers of interessanter dan je eigen beeldscherm. Laat het los dat je je kunt concentreren, dat scheelt al heel veel frustratie. Regel dat je af en toe thuis kunt werken om alles af te maken. Zeg maar tegen je baas dat het van mij mag. Scheelt je ook weer filerijden. Wat je allemaal niet afkrijgt, thuis! Ongelooflijk!

7. Dood aan de flexplek

Zeg ook tegen je baas dat je geen flexplek meer wilt, maar gewoon een eigen bureau. Flikker op zeg, met je flexplek. Iemand heeft ooit bedacht dat flexplekken een goed idee zijn, ik kan er kort over zijn: de flexplek is de hel. Ze zijn bedacht door al die interieurarchitecten – sowieso een overbodige beroepsgroep – die denken dat alles open en ‘transparant’ moet zijn om te kunnen samenwerken. Dat is niet zo. Open en transparant is namelijk lawaai. Elke dag een andere werkplek moeten veroveren, als dat je al lukt, geeft stress.

Het is ook niet goed om elke dag naast een ander te zitten, dan moet je steeds weer door al die nieuwe verhalen heen. Iedereen heeft recht op een eigen plek op kantoor. Het is er vaak al onrustig en vijandig genoeg. De flexplek en de open kantoortuin zijn wat mij betreft een van de grootste redenen voor burn-out op kantoren. Wegwezen met die onzin.

8. Win de loterij

Het is niet gek dat veel kantoortijgers mij vertellen dat het hun grootste droom is om de loterij te winnen. Dan kunnen ze weg uit de kantoortuin en zelf hun tijd indelen. Dat zou dus mijn achtste tip zijn: win de Staatsloterij.

9. Managers: laat je mensen eens met rust

Lieve managers en bazen van Nederland: nu even een tip speciaal voor jullie: zorg goed voor je mensen. Laat ze naar huis gaan als

het werk af is, of laat ze thuiswerken als ze dat willen. Waarom niet? In veel bedrijven is het nu weer de norm aan het worden om drie, vier dagen per week op kantoor te zitten, anders ben je geen goede werknemer. Maar we zijn elkaar daarmee aan het opjuttten tot we er dood bij neervallen. Mensen zijn niet gemaakt om van negen tot vijf of langer op kantoor te zitten. Mensen moeten af en toe naar buiten, lopen, ontspannen, kunnen nadenken in stilte. Laat mensen mensen zijn en duizend bloemen bloeien.

Ik zou ook tegen alle managers en leidinggevendenden willen zeggen: kijk nou eens kritisch of het nou echt nodig is, al die management-bullshit die jullie elke dag weer over jullie mensen uitstorten. Is het nou écht nodig om 'innovatie', 'zelfsturende teams' of 'agile werken', of al die andere managementhypes, door te voeren? Ik weet dat jij anders geen baan hebt, beste manager, maar dit is desastreus voor de motivatie van je team.

En als je dan tóch iets moet veranderen, zorg er dan voor dat je een goed verhaal hebt. Nu krijg ik weleens het idee dat er heel veel wordt veranderd op kantoor zonder dat dat echt nodig is. En komen heel veel mensen bij mij uithuilen over wat ze NU weer moeten van hun manager. Doe eens een weekje geen kantelen, scrummen, lean, mean en black belt-dinges. Gaan we dan dood of zo?

Sterker nog, ik denk dat we dan eindelijk gaan leven. Als we alleen al stoppen met vergaderen, kan iedereen elke dag om één uur 's middags naar huis.

10. Hou op met vergaderen

Dat zou mijn tiende tip zijn: stop met vergaderen. Mijn collega Ellen de Bruin heeft het in haar boek *Vergaderen? Niet doen!* allemaal wetenschappelijk uitgezocht: vergaderen heeft geen nut. Dus: stop ermee. Mensen worden kapotgemaakt met onnodig geklets in hokjes en vergaderzalen.

Iemand zei laatst tegen me: ‘Sorry, ik kan niet lunchen, want ik heb eerst een “bila” – gewoon met iemand praten dus –, dan een meeting en daarna een brainstorm.’ Dan denk ik: joh, dat betekent dat je dus de hele dag zinloos hebt lopen vergaderen. Brainstormen werkt al helemaal niet: alle onderzoeken tonen dat aan. Hoewel, brainstormen is wel leuk. Met bier erbij.

11. Zelfhulpboeken werken niet

O ja, dat was ik nog bijna vergeten te zeggen: zelfhulpboeken werken niet. Dit boek dus ook niet. Geloof nooit de lijstjes die je overal tegenkomt in de trant van ‘dit zijn de vijf dingen die je niet moet zeggen tijdens je functioneringsgesprek’ en ‘dit zijn de drie dingen die je niet moet doen tijdens je presentatie’ – het is allemaal onzin. Want jij bent anders dan alle andere mensen, jouw baas is anders dan alle andere bazen en jouw bedrijf is anders dan alle andere bedrijven. Dat is ook meteen een van de redenen waarom managementmodes nooit een-op-een overal werken – iedereen is uniek.

Wat wél helpt: neem je werk serieus, maar jezelf een stuk minder. Relativeer. Maak grappen met je collega’s, houd het licht. Want zonder humor op kantoor gaat alles dood. Dat dit boek, en ik pink nu even een traantje weg hoor, je daarbij tot leidraad mag zijn.

Kantoortaal is als botox

Er wordt wat afgecommuniceerd in de kantoortuin. Er zijn flip-overs, PowerPoints, memo's, post-its, belletjes, Skypejes, mailtjes en whatsappjes. Iedereen is er heel erg druk mee.

De voertaal in de kantoortuin is geheimtaal. Hoe vager je praat, hoe beter. Niemand heeft een idee waar het over gaat, maar dat geeft niet, dat hoort. Daarom wordt er afgehecht, doorgecommuniceerd, kortcyclisch ingestoken, voortgeborduurd en naar elkaar toe geleveld. Daarom bouncen we ideeën, challengen we elkaar, rollen we uit, geven we aan, escaleren we dossiers, zitten we ergens op een bepaalde manier in en houden we iets tegen iemand aan. Daarom 'hebben we zoiets van', klimmen we ergens in, hebben we een goede flow, pinpointen we, zetten we punten op de horizon. Daarom koppelen we terug en vliegen we aan. Daarom maken we een totaalswitch.

We doen maar wat.

We praten zo omdat het onduidelijk moet blijven. Want als we het concreet maken, wordt het helder dat het nergens over gaat.

Kantoortaal is camouflage.

In kantoortaal kunnen we zeggen dat we dingen oppakken terwijl we ze laten liggen. Dat we out of the box denken terwijl we al elf jaar niet meer buiten zijn geweest. In kantoortaal zeggen we: 'Draai het eens om' als we bedoelen: Hou eens je mond, man. In kantoortaal zeggen we dat we snel schakelen terwijl we al jaren op de automaat rijden. Dat we de lijnen kort houden terwijl we het liefst op afstand zouden zitten. Dat we aansturen op kwaliteit

terwijl we panisch zijn. In kantoortaal zetten we iemand in zijn kracht terwijl we hem het liefst met de brandblusser zouden willen afstralen. Zeggen we dat we geen downtime dulden op dit dossier, terwijl we eigenlijk vakantie willen.

Vakantie voor altijd.

Kantoortaal is de botox van de kantoortuin. Het verslapt, verdooft, trekt glad en voorziet in een enorme behoefte. Kantoortaal lijkt alles te verjongen en maakt de kantoortuin vlak en draaglijk. Kantoortaal poetst de diepgang eruit.

Zonder kantoortaal geen kantoortuin. Zonder kantoortaal zouden we nooit op een next level komen. Zouden we nooit de regierol kunnen nemen. Zouden we nooit taakvolwassen worden.

Zonder kantoortaal zouden we écht aan het werk moeten.

Deze 5 dingen zijn belangrijk in het leven

Waar ik altijd heel kriegel van word, is van mensen die zeggen dat 'de wereld sneller dan ooit verandert' of nog erger: 'complexer is dan ooit'. Ze zeggen het vaak als promotie voor een congres, een krant, een boek of een softwarepakket.

Het idee erachter is dat je schrikt, zodat je die congressen bezoekt, die trainingen volgt en die kranten, boeken en softwarepakketten in je winkelmandje klikt. Want daarmee kun je dan tóch nog orde scheppen in al die verandering – en de complexiteit te lijf.

Lieve mensen, het is onzin. Niet alleen dat je met een krant of een congres de complexiteit te lijf kunt – sorry, marketingafdelingen – maar vooral dat de wereld sneller dan ooit verandert of complexer zou zijn geworden. Het is gewoon niet waar. Of laat ik het anders zeggen: wie kan dat bewijzen?

Want waarom zou de wereld nu complexer zijn dan, pak 'm beet, 30.000 jaar geleden? Tegenwoordig loop je even naar de Albert Heijn voor je dagelijkse aanbevolen hoeveelheid vitaminen en de allernieuwste braadpan. Toen onze voorouders nog in berenvellen liepen – tegenwoordig hebben we Zalando – moesten ze uren lopen voor wat uitgedroogde bessen, als ze al thuiskwamen.

Natuurlijk, je kunt beweren dat de wereld 30.000 jaar geleden eenvoudiger was. Omdat ze toen niet hoefden te piekeren over hun pensioen, hun *life-work-balance* of welke vochtinbrengende dagcrème de heren eens zouden proberen. Maar wie kan die mate van complexiteit vergelijken met de huidige?

Ik heb daar veel over geleerd van mijn goede vriend Richard Engelfriet en van *De Correspondent*. Engelfriet schrijft al jaren heerlijk nuchtere stukken die de vloer aanvegen met management-hypes en holle congressenclichés. In een van zijn blogs vraagt hij zich af wie dat dan zo precies weet, dat de wereld sneller dan ooit verandert, maar vooral hóé zij of hij dat dan gemeten heeft, ‘met een flitspaal?’

De Correspondent zette in 2016 al eens op een rijtje hoe belachelijk het is om te beweren dat de wereld nu sneller dan ooit verandert. Ja, tussen 1870 en 1970, toen veranderde de wereld snel, met de uitvindingen van de verbrandingsmotor, de wasmachine, de telefoon, vaccins, chemotherapie en het internet, om er maar een paar te noemen. Toen veranderden er echt levens.

Sinds 2000 zitten we in een periode van relatieve technologische stagnatie. En hebben we alleen de Senseo en de mobiele telefoon gekregen, schrijft Engelfriet. En de Fiat Multipla. Niet dat dat geen belangrijke uitvindingen zijn, dat zegt niemand hier. Maar in vergelijking met de uitvindingen ervoor vallen ze mee. En dat daardoor de wereld complexer zou zijn geworden, daarvoor is al helemaal geen bewijs.

Ik denk zelf dat de wereld in de tijd van Galileo behoorlijk wat complexer was toen bleek dat we niet op een pannenkoek woonden, maar op een bol, en Newton nog moest komen, qua zwaartekracht. Toch blijven mensen het maar zeggen, dat de wereld complexer en sneller is geworden dan ooit. Net als bij mensen die normalíter zeggen in plaats van normáliter: je kunt tegen je scherm schreeuwen dat het niet klopt, maar het helpt niks.

Er zijn zelfs mensen die de coronacrisis een periode hebben genoemd waarin alles complexer werd. Een gitzwarte put. Zeker, de coronacrisis is een gitzwarte put. Maar of die nu gitzwarter is dan, pak ’m beet, het jaar 1347 toen de pest om zich heen klauwde, ik weet het niet.

Voor mezelf was de coronacrisis een soort winterslaap, een beetje zoals ik me de Middeleeuwen voorstel. Nou ja, zonder de heksenverbrandingen, de open riolen, de ratten, de oorlogen, de plaggenhutten en de modderstraten dan – over complexiteit gesproken.

Ik vond sowieso veel mooi aan de coronacrisis, voor zover je dat zo mag noemen. Dat je afstand moest houden in winkels, bijvoorbeeld. Dat je niemand meer verplicht hoefde te zoenen met een ‘drieklapper’ bij het feliciteren, dat je niet meer in de hysterische treinspits hoefde, dat je nooit meer doodop thuiskwam na een dag in de kantoortuin. Dat ik me thuis eindelijk eens écht op m’n werk kon concentreren.

Maar ja, ik had makkelijk praten. Ik hoorde op het nieuws over mensen stikkend op de intensive cares, over harde werkers in de horeca die na jaren hun levenswerk failliet zagen gaan. Over al die mensen die stierven aan COVID-19.

Misschien blijkt de coronacrisis achteraf het begin te zijn geweest van meer voorspoed. Of is het juist het begin van onze ondergang. Misschien valt er morgen een komeet op ons hoofd (mijn lievelingsscenario), je weet het niet. We kunnen pas over honderd jaar zeggen wat voor periode dit was.

De wereld is in ieder geval niet complexer, ingewikkelder of sneller dan ooit. Niet alleen omdat die stelling niet te bewijzen is, maar ook, gewoon, omdat de wereld in de kern niet zo ingewikkeld is en ook dat heeft de coronacrisis ons duidelijk laten zien.

Want uiteindelijk gaat het natuurlijk maar om vijf dingen: 1. omzien naar elkaar, 2. goede koffie, 3. gezondheid, 4. liefde en 5. onze dierbaren voor altijd om ons heen.

Complexer kan ik het even niet maken.